

F Á B I Á N L Á S Z L Ó

Elvetélt rituálék

Halványan, mint a patakvíz.

Ezra Pound

VALAMI VAN A LEVEGŐBEN –

ez most szó szerint értendő, ráadásul tudható, micsoda, vagyis *vírus* hódít a levegőben, csak éppen azt kéne pontosan ismerni, az meg mi a fene azonkívül, hogy parány, mégis korona ékeskedik rajta, befúrja magát mindenüvé, ám miként teszi, az megint rejtvény, az egész pedig a járvány rejtvénye, noha a járvány maga egyáltalán nem rejtvény: jelen van összes hiányával egyetemben; nincsenek ünnepnapok, ennek megfelelően hétköznapiak sem, csupán valamiféle napok léteznek – szűkebbre fogva a szűkös időt, ezekben a napokban pedig alig van valaminek is jelentősége, ha csak az nem, hogy vannak, hogy számolhatók és megszámlálhatóak – egyfelől: mennyivel volt előttük az, ami nem ilyen volt, vagy mikor lesz utánuk az, ami esetleg más lesz, ami – azokkal a számolt napokkal korábban – fontos volt, lesz-e még a folyvást tovább számolt napok után ismét fontos, mivel egyelőre inkább hívságosnak látszik; hogy ránk tapad-e véglegesen a vírusszűrő maszk, mint a japán Oni babára az álarc, szabadá téhetjük-e majd, ha sor kerülne rá, tekintetünket, vagy végképp beragad a kényszeredett álca mögé, szóval hogy romlásunk romlása – a logikának megfelelően – javulást hoz-e, vagy marad tovább az öntudat tudatlansága, a megalázottság büszkesége, a honvágy, amely valójában elvagyódás mindenhová – érdemleges derű nélkül; marad-e ebből a tavaszról ujjongás, a készülő nyárból öröm, majd az őszből eredmény, a télből pedig remény – merthogy valami van a levegőben –

mindenekelőtt mégiscsak a hiány van a levegőben (az a jószagú... a hiány stukája mint légiveszély!), te érzed az én hiányomat, én érzem a te hiányodat, valami ilyesmi az alapképlet, ezt tarkázza további relációkban minden egyes személyiség, a tömeg éppen úgy, mint az egyén: elhibázott cselekedetek korrekcióját firtató sajnálkozó tekintetek, jövőt pásztázó sóhajtások – mind-mind kísértő szédület a jelenben, amiről melleleg nem lehet pontosan tudni, valóban jelen-e, mindössze annyi biztos, hogy – sajnálatos módon – nem múlt, és jövőként is csak merő káprázat, ám jelenbelisége ennél is megragadhatatlanabb, mintha folyvást széthullanék valami egészből, noha az az egész sosem érzékelhető, illetőleg – esett róla szó – kizárólag hiányképpen; innét szemlélve a hajdani folytonos telhetetlenség telítettségnek látszik, ettől kissé halványul ígérete, ahogyan az elszáradó virágok nehéz illata, hovatovább az éppen esedékes gyöngyvirágé a forrósodó napsugár mosolyától (elküldése – esedékestől – bizonyára a végtelenben halasztódott), amit egyelőre még háríthatnak vaskos levelei, amelyekre hihetőleg nem telepednek vírusok, illetőleg *ez* nem telepedik rá, de – úgy mondják – minden élő szervezetnek lehetnek vírusai, mint ahogy vannak is;

a vírus tehát a magányosság effektív attitűdje mind az egyedülletben, mind pedig társaságban, hiszen csaknem mindig elérhetetlenül távol van valaki, akinek jelenléte – a szertartás szerint – mindenképpen kívánatos lenne ebben a szokatlan *kaoszmoszban*, a káosz kozmoszában vagy a kozmosz káoszában, hogy föloldjuk a sűrűséget, ám ehelyt minden bizonnyal a kaoszmosz a *mot juste*, a pontosan ideillő szó, a pusztán leírható, de nem kimondandó, mivel nincs kinek; talán a palackposta megőrizheti;

az egész akár valami késedelmeskedő romantika (régebbi, régebbi! Boccaccio, Navarrai Margit! jeles epidémikusok) illúziója lehetne, ha nem kavarnának bele innen-onnan a lélegeztetőgépek mechanikus sóhajai, vagy a koporsókészítők szakadatlan kopácsolásai, a kiábrándult közöny akadozó jajongásai, öreg orrok szipakolásai, a levegőben lassan vánszorgó kérdések, a rutinjukat veszített hogyvagy?-ok és kimég?-ek, amelyekről réges-rég elszokott a kicserepesedett száj, vagy a szarka pimasz rikoltása, amely tudomást sem vesz a helyzetről, beburkolózott természetes önzésébe, egy távolabbi kertből a hetvenkedő hollók zaftos károgása – már-már a kegyetlen gúny dallamként; de a fals öröm cirádái szintén – vadul bicikliző családoktól, rolleröző gyerekektől, amit szokatlanul ritkán szakít meg egy-egy elsuhanó autó, és naponta egyszer a postás robogójának ismerős duruzsolása;

a macska összevissza ténfereg, sehogy sem találja helyét, enni kér, de aztán lustán otthagyja tányérkáját, hadd számolja föl maradék ízeit a nap, amely elől ő már az árnyéket keresi, noha pontosan sosem határozható meg, mi után kajtat a macska –

a házban telefonok csöngenek széles diszharmóniában, a párbeszédnek tónusán áthullámzik a kötelesség, a szolidaritás szokatlan és kelletlen intonációja, mielőtt ki-simulna a megfelelő hangszínbe: fojtott szánakozásba, csenevész nevetésbe, többnyire hallgatag várakozásba, méla hümmögetésbe, ám jól kivehetően mindegyik társalgás a *vagyok* körül forog – kérdésként, válaszként egyaránt, mintha azonban a hangsúly mindkettőt a lényegtelen irányába süllyesztené, nem annyira flegmából, mint inkább háritásból, talán hogy ne fogadjon be semmilyen döntő változást, talán hogy legalább a meglévőt erősítse, megóvja a háttérből acsargó félelmektől;

kora délutánra puha fehér fölhek kezdik meg kiszámíthatatlan sétájukat az ég kéksége előtt, mintha a makacsul tündökölni kívánó napot hajkurásznák, fényét próbálnák elfogni, csupán pillanatokra sikerül, olyankor reálisabb az összkép, árnyalja a szorongás hibátlan szürkesége, a fénymáz lepergése és a szívárgó közöny; gyakran a közöny is csak a szorongás álcája, noha mindenképpen ideiglenesen: muszáj a maskara alól is levegőt venni, mélyen leszívni, még ha vírusokat kockáztatunk is, hiszen a levegőből árad a fenyegetés; ráadásul ugyanezen a közegen át érkeznek az újabb és újabb információk – képernyőre, hangmembránra, hogy megint kiszakítsanak valamennyit vétlen nyugal munkából, az életünkéből, egészen pontosan: az életedből és az enyéből; talán átterveztek bennünket hiányokká, persze, nem kizárólag bennünket; akarva-akaratlan betagozódunk a virtuális tömegbe, egyetlen közös sorsba (már ha ez egyáltalán megítélhető) – lebénítva, elrekesztve, tétovaságra ítélve, mint a macska az unalmassá vált kertben;

a tévéképernyő egyszerre repcemezővé sárgul, tömény illatot intonál egy észak-csehországi emlékből, mögötte a lefaragott hegy okkerja egy közelebbiből (vagy éppen távolodóból), az egykedvű néző mintha szemvillanásnyi időre fölélnkülne, belekapaszkodna a váratlan ingerbe, de a kép elillan, magával viszi merész késztetését;

vélhetőleg különös helycsere, kiegyenlítőds (?) zajlik: a konformisták – tehetek-e mást? – kiléptek komfortzónájukból, a nonkonformisták viszont – okkal, oktanul – komformizálódnak, nem lelik a célzatos kételyek ideillő formáit, föllazul az ismert elszánás, a zavar már-már meghökkentő politikai konstellációt eredményez: a veszély minimuma mentén egységesülni próbál a körömszakadtáig széthúzó nemzet – színezékükben eltérő kommentárok bárányfölhői alatt; merthogy egymás elől éljük el élményeinket, egyszerűen kiveszett a harsány plágiumok lehetősége, a nyereséges mártíromság esélye, fölszakadtak a magánszféra sebei;

az élet, mindennapos torzulásában, travesztált halálnak mutatja magát, netán nem is jogtalanul, hiszen alaposan föl van cirkalmazva a vírussal, aminek egyelőre nem sikerül leütni koronáját (vagy inkább szarvát letörni – képletesebben szólva), emiatt késlekedik a megkönnyebbülés, elodázódnak a fölszabadító nevetések, tűrünk lehajtott fővel, bár aggodalom-hullámok a mágneses mezőkben, féltéssé szelídült a féltékenység, reménnyé a bizalom (*hová lettél, hová?* – ripacskodik a keserv egy éppen hányódó formában), ébredés lesz-e belőle vagy halottsiratás, mire *wake* lesz? kezdés vagy gyász, feddés vagy nász – *ez itt a kérdés; attul nemesb-e...*

azaz: újfent bizonytalan idejűsége, hiszen az idő valóban bizonytalan, mint az idő – átláthatatlan labirintusával

hová lettek a selymes reggelek, amelyekért érdemes volt fölkelni? hová ízei, illata? a *bársonyos bőr?* és a bürzsönyös bér? vajon benne vannak ebben a mosolytalan jelenben, már ha ez mégis jelen idő lenne, amelyet túlfeszített lassulása, valamint a fékezés visszatetsző csikorgása impregnál?

(éppen jókor, mert éjszaka itt-ott végre eleredt a várva várt eső, az Úr megkésett kegyelme a földeknek, talán ráterül erre az elfertőződött világra, és hoz némi tisztulást szintén – közvetett epifánia a ragályban)

valamiképpen mi már végérvényesen a kaoszmosz gyermekei maradunk, nincs az az eső, nincs az a fertőtlenítőszer, amely lemoshatná szűkölködő lelkünk betokozódott vírusait, de legalább tudjuk: ott vannak, így-úgy ismerjük az infekció útvonalait, a szepszis mértékét, az egész förtelmet, amit – természetesen – mindig jól ismertünk, éppen emiatt röstelltük ezt az ismeretséget, a mindennapi megkínóztatást, szétszaggatást, csupán félszívvvel akartuk szavakba önteni a szánandó valóságot, szenvedelmes kaoszmoszunk idült valóságát, hogy tudniillik, ami egyszer megesett az időben, a végtelenségig ismétlődik az örökkévalóságban:

tudod, ott voltam, amikor –

tudom, ott voltál, amikor –

tagadhatatlan: jelen voltunk; és a bajban a saját bajunkat még jobban látjuk;

most pedig elakadt az eucharisztia pasztillája, ámbár valószínűleg étvágytalan hívőket talált volna, bora, majdnem biztos, megecetesedik, és sosem múlik el e keserű

pohár, holott hirtelen egyetemessé lett megint a történelem – Vuhantól Los Angelesig, Stockholmtól Canberráig, Riótól Szöulig, lelohadtak az esztelen kalandozások, bennrekedtünk az újfajta egyetemességben, még nem értjük méltó és érdemleges megélhetőségét;

még ez a bárgyú hiány –

még ez a béna rezignáció –

(homályjós szobamélyeken testi-lelki incesztusok türelmetlen zürzavara)

egy elavult vészkijárat felől: *a kormány a helyén van*; az ellenzék meg füstölög – mígnem egészen elfüstöl; készülők periratok, silány hamisítványok, értéktelen palimpszesztek száraz zörgése, a kiszolgáltatottság fölhorzsolts epidermisze, arcok és álarcok – ünneplésre, ítéletre várva;

odakinn megunta gömbjét a gömbjuhar, szétterült, háromhegyű levelei föllelkesülve, lengedezve kanadáznak a déli szélben –

kallódó lelkek a mellékutcákban, a kihalt játszótereken, az elbágyadt piacokon, esetlen kerékkötői a szigorú rendnek, keserű ingereiket, néma torokköszörüléseiket levezetendő, hogyha majd, ha egyszer, akkor talán megint igazán – a valahogycsak kibírjuk legátójáig;

a jelen elmúltáig, ha ez egyáltalán lehetséges; vagy pontosabban fogalmazva: a jelenlegi jelen elmúltáig – anekdotákba simulásáig a radikális ártatlanságok derűjében; amikor világossá válik, mennyit pusztított az erózió, mennyit a kénytelen diszjunkció, miként mérgesedett szembenállás; hogy valóban a helyünkön voltunk-e, ott voltunk-e, ahol lennünk kellett, ami – persze – mind-mind jobbára fölmérés lesz, nem pedig kiigazítás, hiszen ezek még csak nem is hibák, nemhogy vétkek volnának, inkább kényszerek, jobb esetben azok riadt látomásai, eladdig a formátlan hol vagy? visszhangzik az utálatos káromásokból, idegen szagoktól fintorog az orr, ragályba hamvadt cirógatások nyomai a bőrön;

– kérlek, végre kínálj meg egy korttyal ízes meggypálinkádból!..